

Arbetsförmedlingens nulägesbedömning av arbetet med snabbspår

Februari 2019

Innehåll

Sammanfattning	4
1 Inledning.....	5
1.1 Upplägget på rapporten	5
1.2 Disposition.....	5
2 Snabbspår – en kedja av insatser.....	6
2.1 Bakgrund	6
2.2 Snabbspårens utformning	7
2.3 Pågående snabbspår	7
2.4 Arbetsförmedlingens uppföljning av snabbspår.....	8
3 Deltagare, aktiviteter och resultat.....	10
3.1 En minskad målgrupp för snabbspåret	10
3.2 Nya deltagare i snabbspåren sedan förra uppföljningen	11
3.3 Antalet personer fördelat per snabbspårsaktivitet	12
3.4 Resultat till arbete.....	14
4 Uppföljning av deltagare.....	16
4.1 Djursjukskötare	16
4.2 Elteknikbranschen.....	17
4.3 Energibranschen.....	19
4.4 Kock	19
4.5 Lärare och förskollärare.....	21
4.6 Legitimationsyrken inom hälso- och sjukvårdsområdet	23
4.7 Samhällsvetare, ekonomer och jurister	25
4.8 Sammanfattande kommentarer.....	25
5 Slutsatser.....	27

Sammanfattning

Arbetsförmedlingen har sedan oktober 2016 regelbundet tagit fram och publicerat lägesbedömningar av arbetet med snabbspåret. Denna återslag är den femte i ordningen.

Antalet nya deltagare i snabbspåren har minskat sedan förra rapporten som publicerades i juni 2018 och Arbetsförmedlingen har noterat att det är svårare att hitta rätt deltagare till de olika insatserna inom snabbspåren. Detta beror till stor del på att det under 2018 varit ett lägre antal deltagare i etableringsuppdraget än 2017 samtidigt som arbetsmarknaden fortsatt varit mycket stark. Den starka arbetsmarknaden ökar motivationen och möjligheterna för arbetssökande att snabbt komma ut i ett arbete även om man är överkvalificerad för arbetet.

För att få en bättre bild av hur de viktigaste insatserna inom snabbspåren fungerat för de arbetssökande har Arbetsförmedlingen under hösten 2018 gjort en uppföljning av deltagare i snabbspåren som publiceras i denna rapport. Insatserna som granskats är validering och uppdragsutbildning inom sju av de fjorton snabbspåren. Resultatet från undersökning, som presenteras i kapitel fyra, pekar på att kedjorna av insatser för arbetssökande följs i många fall med gott resultat.

Uppföljningen visar också att kunskaper i svenska språket, trots insatser, kan vara en utmaning för att komma in på arbetsmarknaden. Något som visat sig ha positiva effekter för att komma in på arbetsmarknaden är arbetsplatsnära insatser såsom praktik. Arbetsgivarorganisationer och fackförbund har i vissa snabbspår haft en viktig funktion för att uppmana medlemmar att erbjuda praktik.

1 Inledning

1.1 Upplägget på rapporten

Arbetsförmedlingen har sedan oktober 2016 regelbundet tagit fram och publicerat lägesbedömningar av arbetet med snabbspåret. Denna rapport är den femte lägesbedömningen. Tidigare lägesbedömningar har publicerats i oktober 2016, maj 2017, december 2017 och juni 2018.

För att göra en nulägesbeskrivning av arbetet med snabbspåren kommer Arbetsförmedlingen i rapporten att ge en övergripande bild över utvecklingen för snabbspåren och antalet deltagare samt följa upp utvecklingen för de enskilda snabbspåren. Myndigheten har också gjort en fördjupad uppföljning av deltagare i sju olika snabbspår för att kunna följa upp deltagarnas progression.

1.2 Disposition

I kapitel 2 finns en beskrivning av snabbspår som metod och hur Arbetsförmedlingen arbetar med och följer upp snabbspåren. Kapitel 3 innehåller en övergripande genomgång av snabbspåren och hur utvecklingen har varit under 2018. I kapitel 4 finns en uppföljning av deltagare i sju snabbspåren. I kapitel 5 presenteras övergripande slutsatser.

2 Snabbspår – en kedja av insatser

Snabbspår är en kedja av insatser som syftar till att nyanlända med kompetenser och erfarenheter från bristyrken snabbare ska komma ut i arbete inom yrken och branscher som har brist på arbetskraft. Snabbspåren bidrar således till både kompetensförsörjning för arbetsgivare och till att korta tiden i arbetslöshet för nyanlända.

Alla snabbspår bygger på en skriftlig överenskommelse eller avsiktsförklaring mellan arbetsmarknadens parter och Arbetsförmedlingen samt andra berörda myndigheter och utbildningsanordnare. Idag finns det 14 överenskommelser om snabbspår tecknade mellan Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadens parter. Överenskommelserna beskriver vad parterna har för roller i varje snabbspår samt vilka insatser som ska nyttjas för att nyanlända ska bli anställningsbara.

2.1 Bakgrund

Under våren 2015 inleddes ett antal dialoger inom olika branscher mellan regeringen, arbetsmarknadens parter samt Arbetsförmedlingen och andra berörda myndigheter. Målsättningen var att skapa snabbspår med insatser som skulle komplettera de nyanländas erfarenheter och utbildning för att snabbare göra dem anställningsbara i Sverige.

Arbetsförmedlingen upprättade tillsammans med arbetsmarknadens parter överenskommelser om snabbspår inom branscher där snabbspåren bedömdes vara en relevant väg för kompetensförsörjning och där det rådde brist på arbetskraft. För att säkerställa att innehåll och process skulle leda till anställningsbarhet involverades i de fortsatta dialogerna fler aktörer, till exempel partsgemensamma utbildningsråd och andra myndigheter som Socialstyrelsen och Universitets- och högskolerådet. Alla parter har löpande arbetat med att anpassa processer och innehåll i snabbspåren efter branschernas kompetensbehov.

Förutom att vara en pådrivande part i att ta fram överenskommelser har Arbetsförmedlingen flera specifika uppgifter i arbetet med snabbspåren. Myndigheten ska identifiera och matcha lämpliga arbetssökande till insatserna inom snabbspåren. Arbetsförmedlingen upphandlar även insatser enligt identifierade behov inom snabbspåren samt hanterar ansökningar och beslutar om tilldelning av främjandemedel.¹

En central del och framgångsfaktor i snabbspårsarbetet är samarbetet med arbetsmarknadens parter som bidrar till att insatserna anpassas efter arbetsmarknadens krav och behov. Insatsen har också ett övergripande arbetsmarknadspolitiskt värde då den ska leda till att arbetssökande med relevanta erfarenheter och kompetenser får kvalificerade arbeten i linje med deras bakgrund.

---

¹ Förordning (2015:848) om statsbidrag för särskilda främjande- och utvecklingsinsatser i syfte att påskynda nyanlända invandrares etablering på arbetsmarknaden.

För att den svenska arbetsmarknaden ska kunna växa och effektivt nyttja de resurser som finns är det viktigt att lediga platser inte tillsätts av överkvalificerad personal utan istället går till arbetssökande som bättre matchar kvalifikationskraven. Arbetet med snabbspåren utgör en av flera metoder Arbetsförmedlingen har för att kompetensförsörja bristyrken och matcha arbetssökande till arbete.

2.2 Snabbspårens utformning

Även om kedjan av insatser skiljer sig från snabbspår till snabbspår är de baserade på tre liknade steg. Det första steget är kartläggning som följs av bedömning eller test och slutligen komplettering. Parallellt med insatserna inom ramen för snabbspåret studera den nyanlända ofta svenska i form av sfi eller svenska som andraspråk alternativt Arbetsförmedlingens yrkessvenska.

Snabbspåren är en kedja av insatser som använder befintliga insatser i Arbetsförmedlingens verktygslåda, som exempelvis arbetspraktik, arbetsmarknadsutbildning, yrkeskompetensbedömning, validering eller yrkessvenska. Det finns även för vissa snabbspår specifika uppdragsutbildningar på eftergymnasial nivå.

Arbetsgivarorganisationerna bidrar till att legitimera insatserna genom att sprida information om strukturerna för snabbspåren samt verka för att deras medlemmar bidrar med platser för praktik, arbetsplatsförlagt lärande eller yrkeskompetensbedömning.

2.3 Pågående snabbspår

De första snabbspåren togs fram hösten 2015 och idag finns det 14 snabbspår som omfattar ett trettiotal yrken.

Snabbspår	Godkända av samtliga parter
Kockar	Oktober 2015
Livsmedelsbranschen	November 2015
Energibranschen	December 2015
Fastighetsbranschen	December 2015
Legitimationsyrken inom hälso- och sjukvården	December 2015
Målare	December 2015
Tjänstemän inom byggsektorn	December 2015
Lastbilsförare	December 2015
Lärare och förskollärare	Februari 2016
Samhällsvetare, inklusive ekonomer och jurister	Maj 2016
Socialt arbete	Juni 2016
Djursjukskötare	September 2016
Träindustrin	Januari 2017
Elteknikbranschen	Mars 2017

2.4 Arbetsförmedlingens uppföljning av snabbspår

Att snabbspåren är en kedja av insatser istället för ett arbetsmarknadspolitiskt program begränsar Arbetsförmedlingens möjligheter att följa upp resultaten av snabbspåren. Snabbspåren utgörs av en kedja av insatser vars längd är beroende av respektive deltagares förutsättningar. Det görs med andra ord inga anvisningar med start- och slutdatum till ett snabbspår. Inom vissa yrkesinriktningar kan till exempel en kortare validering leda till arbete och avsluta deltagandet. För akademiska yrken eller legitimationsyrken kan snabbspåren däremot pågå under flera månader hos Arbetsförmedlingen, medan det kan ta flera år att nå legitimationsnivån. Detta sammantaget påverkar således hur snabbt det är rimligt att anta att personer ska vara i arbete inom olika snabbspår.

2.4.1 Uppföljning av snabbspåren

De parametrar som används för uppföljningen av snabbspåren utgår enbart från gruppen nyanlända² med en yrkeskodning³ som är relevant för något av snabbspåren.

Arbetsförmedlingen mäter månadsvis hur många personer som påbörjat ett snabbspår. För att i statistiken räknas som *ny* deltagare i ett snabbspår krävs att personen uppfyller följande villkor:

1. deltar i etableringsuppdraget eller är nyanländ
2. har sökt yrke (SSYK) inom något av snabbspårstyrkena
3. har under månaden anvisats till något av programmen arbetsmarknadsutbildning, arbetspraktik⁴, branschvalidering, korta vägen, yrkeskompetensbedömning eller yrkessvenska.

En person kan endast räknas som ny deltagare i snabbspår *en gång*. Den första månaden för mätning av ett snabbspår är januari 2016. Den första partsöverenskommelsen tecknades under 2015. Därefter utgår statistiken för ett specifikt snabbspår från den första i månaden som överenskommelsen formellt upprättades.

I denna rapport mäts antal snabbspårtdeltagare efter antalet som deltagit i *någon* av de identifierade snabbspårinsatserna. Överenskommelserna om snabbspår ser olika ut och för vissa snabbspår är specifika insatser mer intressanta att följa än andra, exempelvis antal validerade personer när det gäller kockar eller antal som gått den kompletterande uppdragsutbildningen när det gäller lärare/förskollärare.

Ett övergripande resultat presenteras i kapitel 3 medan snabbspårsspecifika insatser redovisas i kapitel 5.

2.4.2 Uppföljning av deltagare

I denna rapport har myndigheten valt att göra en uppföljning av progressionen för personer som har deltagit i sju olika snabbspår. Genom stickprov har vi följt upp deltagarna för att få en fördjupad bild av vad de gör efter att ha deltagit i insatserna. Exempelvis om de har fått arbete inom yrket eller fortsatt att studera. Resultatet presenteras i kapitel 4.

---

² Med nyanlända invandrare menas huvudsakligen de personer som är födda utanför EU/EES och Schweiz, vars vistelsetid i Sverige i normalfallet inte överstiger 36 månader efter erhållet uppehållstillstånd.

³ Inom snabbspåren är ett trettiotal yrken representerade, som identifieras genom standarden för svensk yrkesklassificering (SSYK). I standarden har varje yrkesbenämning en fyrsiffrig kod. www.scb.se/ssyk/

⁴ Yrkesinriktning (SSYK) för praktikplatsen ska vara inom snabbspårstyrken.

3 Deltagare, aktiviteter och resultat

I december 2018 har sammanlagt 8 022 personer påbörjat ett snabbspår. Av deltagarna var 5 529 (69 %) män och 2 428 (31 %) kvinnor. Det är en ökning med 1301 personer eller drygt 19 procent sedan den förra lägesrapporten som redovisade data från april 2018.

I kapitel 2.4.1 beskrivs hur Arbetsförmedlingen mäter och definierar nya deltagare i snabbspåren.

Tabell 1: Nya deltagare fördelat på snabbspår januari 2016 - december 2018

Snabbspår	Startmånad	Kvinnor		Män		Totalt
		Antal	Andel	Antal	Andel	
Djursjukskötare	sep-16	9	15%	52	85%	61
Elteknikbranschen	jan-18		0%	105	100%	105
Energi- och elteknikbranschen (slutmånad dec-17)	jan-16	18	5%	330	95%	348
Energibranschen	jan-18	18	19%	76	81%	94
Fastighetsbranschen - tekniker och ingenjörer	jan-16	18	3%	521	97%	539
Kockar	jan-16	44	14%	268	86%	312
Legitimationsyrken inom hälso- och sjukvårdsområdet	jan-16	407	41%	601	59%	1008
Livsmedelsbranschen – slaktare, styckare och bagare	jan-16	32	9%	334	91%	366
Lärare och förskollärare	feb-16	994	64%	542	36%	1536
Målare	jan-16		0%	268	100%	268
Samhällsvetare inklusive ekonomer och jurister	maj-16	654	37%	1106	63%	1760
Socialt arbete	jun-16	50	63%	29	37%	79
Tjänstemän inom byggsektorn	jan-16	141	27%	388	73%	529
Transport - lastbilsförare	jan-16	2	1%	247	99%	249
Träindustrin- arbetare	jan-17	106	14%	662	86%	768
Totalsumma		2 493	31%	5 529	69%	8 022

Källa: Arbetsförmedlingens datalager

Ökningen är mindre än för perioden december 2017 till april 2018 då antalet deltagare ökade med 26 procent.⁵

3.1 En minskad målgrupp för snabbspåret

Som beskrivs i kapitel 2.41 följer Arbetsförmedlingens följa deltagare i etableringsuppdraget och övriga nyanlända arbetssökande i uppföljningen av snabbspåren. Bägge grupperna har minskat under 2018.

⁵ Arbetsförmedlingens nulägesbedömning av arbetet med snabbspår juni 2018.

Tabell 2: Sökandesammansättning i Etableringsuppdraget

	dec-16					dec-17					dec-18				
	Kvinnor		Män		Totalt	Kvinnor		Män		Totalt	Kvinnor		Män		Totalt
	Antal	Andel	Antal	Andel		Antal	Andel	Antal	Andel		Antal	Andel	Antal	Andel	
Totalt	29 230	42%	41 037	58%	70 267	33 713	45%	40 546	55%	74 259	27 280	52%	25 485	48%	52 765
Utbildningsbakgrund															
Förgymnasial utbildning	14 679	43%	19 093	57%	33 772	17 474	47%	19 728	53%	37 202	14 829	51%	13 996	49%	28 825
Gymnasial utbildning	6 179	40%	9 210	60%	15 389	6 965	44%	9 042	56%	16 007	5 520	51%	5 234	49%	10 754
Eftergymnasial utbildning	8 372	40%	12 734	60%	21 106	9 274	44%	11 776	56%	21 050	6 931	53%	6 255	47%	13 186

Källa: Arbetsförmedlingens datalager

Mellan december 2017 och december 2018 har antalet deltagare i Etableringsuppdraget minskat från 74 259 till 52 765 och samtidigt har andelen deltagare med eftergymnasial utbildning minskat från 28 till 25 procent under samma period.

Även gruppen nyanlända har minskat under samma tid. Från 101037 i december 2017 till 87 276 i december 2018.

3.2 Nya deltagare i snabbspåren sedan förra uppföljningen

Sedan april 2018 har 1 301 nya deltagare tillkommit i snabbspåren. Av dessa är 36 procent kvinnor att jämföra med 31 procent för hela perioden från januari 2016. De största snabbspåren sedda till antalet nya deltagare är samhällsvetare och lärare/förskollärare. I två snabbspår, legitimationsyrken inom hälso- och sjukvårdsområdet och lärare/förskollärare, var en majoritet av deltagarna kvinnor. Snabbspåret för socialt arbete har en helt jämn fördelning mellan kvinnor och män.

Tabell 3: Nya deltagare i snabbspåren maj 2018 - december 2018

Snabbspår	Startmånad	Period								Kvinnor		Män		Summa
		2018-05	2018-06	2018-07	2018-08	2018-09	2018-10	2018-11	2018-12	Antal	Andel	Antal	Andel	
Djursjukskötare	sep-16	1	1		1					1	33%	2	67%	3
Elteknikbranschen	jan-18	11	12	9	5	1	13	8	3		0%	62	100%	62
Energibranschen	jan-18	10	7	3	11	5	7	7	4	11	20%	43	80%	54
Fastighetsbranschen - tekniker och ingenjörer	jan-16	14	8	4	8	15	10	10	10	1	1%	78	99%	79
Kockar	jan-16	7	5	2	5	3	9	8	4	4	9%	39	91%	43
Legitimationsyrken inom hälso- och sjukvårdsområdet	jan-16	21	17	3	15	18	26	16	7	68	55%	55	45%	123
Livsmedelsbranschen – slaktare, styckare och bagare	jan-16	11	9		6	2	12	4	7	8	16%	43	84%	51
Lärare och förskollärare	feb-16	20	18	6	46	30	47	20	45	180	78%	52	22%	232
Målare	jan-16	10	9	2	2	6	3	5	1		0%	38	100%	38
Samhällsvetare inklusive ekonomer och jurister	maj-16	58	33	20	32	42	41	40	35	131	44%	170	56%	301
Socialt arbete	jun-16	2	4	2	1		4	1	3	9	53%	8	47%	17
Tjänstemän inom byggsektorn	jan-16	15	4	1	13	16	14	1	8	26	36%	46	64%	72
Transport - lastbilsförare	jan-16	7	9	1	2	3	8	4	3	1	3%	36	97%	37
Träindustrin- arbetare	jan-17	45	24	14	21	17	27	26	15	33	17%	156	83%	189
Totalsumma		232	160	67	168	158	221	150	145	473	36%	828	64%	301

Källa: Arbetsförmedlingens datalager

3.3 Antalet personer fördelat per snabbspårsaktivitet

En viktig indikator för hur arbetet med snabbspåren fortlöper är antalet personer som deltar i program och insatser som räknas in i snabbspåren⁶. I december 2018 deltog 979 personer i de olika insatserna att jämföra med 1 365 deltagare i april 2018 när den förra nulägesbedömningen publicerades.

Snabbspåren innehåller insatser som används i olika hög grad, beroende på behoven för respektive snabbspår. Tabellen nedan visar fördelningen av deltagare mellan olika insatser i december 2018 uppdelat på kön.

⁶ Se kapitel 2.4.1 för information om hur Arbetsförmedlingen följer upp snabbspåren och aktiviteterna.

Tabell 4: Antal deltagare fördelade på snabbspårsinsatser, december 2018

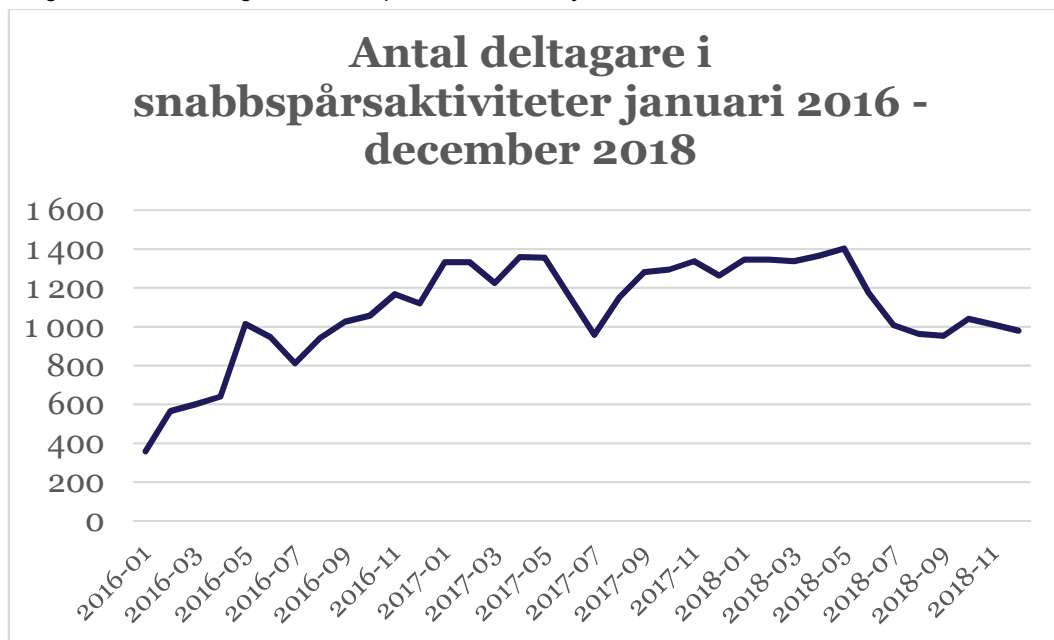
Snabbspårsaktivitet	Kvinnor		Män		Totalt
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal
Arbetsmarknadsutbildning	105	23%	353	77%	458
Arbetspraktik	30	41%	43	59%	73
Branschvalidering		0%	6	100%	6
Korta vägen	169	58%	120	42%	289
Yrkeskompetensbedömning	4	50%	4	50%	8
Yrkessvenska	36	21%	138	79%	174
Antal individer*	336	34%	643	66%	979

Källa: Arbetsförmedlingens datalager. * En person kan ha haft flera insatser under månaden och därför kan summan av alla insatser vara högre än antal individer. Deltagare i arbetsmarknadsutbildning innefattar även deltagare i uppdragsutbildningarna.

Fördelningen mellan kvinnor och män ligger nära fördelningen av kvinnor och män bland alla snabbspårsdeltagare men skiljer sig kraftigt åt mellan insatserna. Kvinnor är överrepresenterade, i förhållande till deras andel av deltagarna, när det gäller arbetspraktik, korta vägen och yrkeskompetensbedömning.

Antalet deltagare som deltar i snabbspårsinsatser varje månad har minskat under 2018.

Diagram 1 Antal deltagare i snabbspårsaktiviteter varje månad

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

3.4 Resultat till arbete

Syftet med snabbspåren är att ta tillvara nyanländas kompetens och validera och/eller komplettera kompetensen så att den matchar branschens behov. Den nyanlände ska erhålla ett arbete som är i nivå med den kompetens man har. Eftersom deltagarnas kvalifikationer och erfarenheter ser olika ut tar det också olika lång tid för deltagare att bli anställningsbara. Detta påverkar därför i vilken takt personer kan få ett arbete i linje med partsöverenskommelsen.

Tabellen nedan visar en ögonblicksbild av hur stor andel av snabbspåringsdeltagarna som var i arbete den 31 december 2018. Med arbete avses både arbete med och utan lönesubvention såsom nystartsjobb eller extratjänster. Siffrorna avser samtliga personer som deltar eller deltagit i snabbspår, uppdelat utifrån typ av snabbspår samt hur lång tid som gått sedan personerna började delta i en snabbspårsinsats. En person finns enbart med i ett av intervallen, beroende på hur länge personen har varit i snabbspåret. Snabbspåret för djursjukskötare, lärare och förskollärare samt legitimationsyrken inom hälso- och sjukvården är de tre snabbspår som tillhör kategorin legitimationsyrken. Det kan finnas glapp mellan två snabbspårsinsatser, exempelvis mellan validering och kompletterande utbildning. Tabellen visar antal månader från att en deltagare startade i en snabbspårsinsats; med andra ord inte sammanhängande tid som deltagarna deltagit i snabbspårsinsatser.

Tabell 5: Deltagare som är eller har varit i snabbspårsaktiviteter. Progression (andel i arbete) över tid tom december 2018. Antal månader sedan starten i snabbspår

SPÅR	STATUS	Antal månader efter start i snabbspår					
		13-15			19-21		
		Kvinnor	Män	Summa	Kvinnor	Män	Summa
Alla snabbspår	Arbete	32%	41%	39%	37%	55%	50%
	Antal	63	210	273	76	324	400
Enbart legitimationsyrken*	Arbete	33%	44%	37%	35%	40%	40%
	Antal	37	36	73	37	42	79

Källa: Källa: Arbetsförmedlingens datalager. *Djursjukskötare, legitimationsyrken inom hälso- och sjukvårdsområdet, lärare och förskollärare

Precis som föregående års uppföljningar är andelen i arbete lägre bland deltagarna som deltagit i snabbspår inom legitimationsyrken vilket är naturligt då vägen till legitimation är längre och bland annat ställer stora krav på kunskaper i svenska språket. Arbetsförmedlingen bedömer att det på längre sikt är bättre att denna grupp fortsätter vägen till svensk legitimation, som ofta går genom kompletterande universitetsstudier och svenskastudier på komvuxnivå, än att de tar anställning i andra yrken som inte leder mot detta mål.

Skillnaderna mellan andelen kvinnor (37 %) och män (55 %) som går ut i arbete efter att ha deltagit i alla snabbspår kvarstår från tidigare lägesbedömningar. Samtidigt är skillnaden mellan resultaten för kvinnor och män mindre än skillnaden i resultatet

för hela etableringsuppdraget. Andelen i december 2018 som arbetar 90 dagar efter etableringen var 24 % för kvinnor och 43 % för män.⁷

---

⁷ Källa Arbetsförmedlingens datalager.

4 Uppföljning av deltagare

För att få en mer fördjupad bild av vad insatserna i snabbspåren leder till för den enskilda individen har Arbetsförmedlingen valt att följa upp deltagare inom sju snabbspår för att få en bild av vad som har hänt med deltagarna efter att de deltagit i några specifika snabbspårsaktiviteter. Majoriteteten av uppföljningarna som presenteras i detta kapitel har genomförts under oktober och november månad 2018. Uppföljningen ger en ögonblicksbild av vad deltagarna gjorde vid tidpunkten för uppföljningen eller varför de inte längre var inskrivna vid Arbetsförmedlingen.

För att få ögonblicksbilden har Arbetsförmedlingen tagit fram deltagarlistor från den insats som är viktigast inom respektive snabbspår. För snabbspåret kock är det exempelvis valideringsinsatsen som är viktigast medan det för ett annat snabbspår kan vara en arbetsmarknadsutbildning. Arbetsförmedlingen har följt upp vad deltagarna gör via myndighetens interna informationssystem (AIS) som innehåller information om inskrivna arbetssökande.

Syftet med uppföljningen är att följa upp hur kedjorna av insatser har fungerat, om deltagarna har fått arbete som ligger i linje med respektive snabbspår eller studerar inom reguljär utbildning efter snabbspårsinsatserna. Uppföljningen har även gett förståelse för de utmaningar och möjligheter som finns.

4.1 Djursjukskötare

Mätperiod	November 2018
Antal ärenden	18
Urval	Utbildningsstart SLU våren 2017

Arbetsförmedlingen har följt upp de arbetssökande som påbörjade arbetsmarknadsutbildningen inom snabbspåret för djursjukskötare under våren 2017. Det var Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) som tillhandahöll utbildningen.

Sammanlagt togs 19 personer in på utbildningen. En av deltagarna avbröt utbildningen på grund av arbete. Samtliga 18 som fullföljde utbildningen blev godkända och 17 av 18 deltagare hade fått legitimation vid uppföljningstillfället. I november 2018 hade 15 av 17 arbete inom branschen och av dem hade 9 osubventionerad anställning och 6 hade anställning med lönesubvention.

4.1.1 Kommentarer

Att alla utom en deltagare fick djursjukskötarlegitimation och att nästan alla fått arbete inom branschen gör att de inblandade parter ser snabbspårsutbildningen som lyckad. Framgångsfaktorer som identifierats i uppföljningen och i dialog med parterna och lärosätet var ett stort engagemang hos SLU och att deltagarna fick kvalificerade praktikplatser.

4.2 Elteknikbranschen

Mätperiod	29-31 oktober respektive 3-16 november.
Antal ärenden	57
Urval	43 nyanlända som genomfört validering under perioden april 2017 till december 2017 och 14 deltagare som genomfört validering under perioden mars 2018 till april 2018.

Arbetsförmedlingen har följt upp 57 deltagare som genomgått elteknisk validering under 2017 och 2018. Utifrån branschmodellens utformning finns tre möjliga utfall som resultat efter en genomförd validering: godkänd, komplettering och underkänd. Personer som är godkända är i regel anställningsbara efter genomförd validering. Personer som bedöms och rekommenderas komplettering har en viss elteknisk kompetens som också erkänns, men behöver komplettera sina kunskaper med tre månaders utbildning för att kunna bli anställningsbara. Oavsett vilken bedömning man får så medför det ett mervärde till individen och till Arbetsförmedlingen genom att det tydliggör vilka kompetenser den arbetssökande har och vilka insatser som ytterligare kan krävas för att bli anställningsbar inom yrket. De arbetssökande som genom en validering får bedömningen att de behöver komplettering får genom valideringen också ett tillgodoräknande av de kompetenser man har vilket kan leda till att tiden i arbetsmarknadsutbildning förkortas med i genomsnitt 47 veckor. Detta tillgodoräknande medför att tiden i arbetslöshet förkortas.

Av de 57 nyanlända som genomfört elteknisk validering och vars ärenden har granskats är det 4 personer som blivit godkända, 20 rekommenderades komplettering och 33 blev underkända. 14 personer av de 24 personer som antingen blev godkända eller som av branschens bedömdes behöva komplettering anvisades av Arbetsförmedlingen till att läsa kompletterande kursmoduler enligt rekommendationen från valideringen. Nio personer hade vid uppföljningens tidpunkt inte påbörjat någon komplettering, men deltog i andra relevanta aktiviteter som till exempel svenska för invandrare, yrkessvenska med elteknisk inriktning eller arbetspraktik inom yrket. Sju personer av de 33 som bedömdes sakna elteknisk kompetens påbörjade en fullständig arbetsmarknadsutbildning med elteknisk inriktning samt ytterligare en hade påbörjat en fullständig vuxenutbildning med elteknisk inriktning. Ytterligare sex hade en aktiv planering med målet att läsa en hel arbetsmarknadsutbildning.

Vid uppföljningstillfället hade totalt 23 av 57 personer anställning. Samtliga fyra godkända validander hade arbete som elektriker, tre med anställningsstöd och en utan. Fem av de som bedömdes behöva komplettering hade anställning som elektriker efter genomförd validering och tre hade anställning i andra branscher. Tre av dem som bedömdes behöva kompletteringar hade anställningar i andra branscher. Av dem som blev underkända hade nio personer en anställning inom andra branscher och yrkesinriktningar. Av dem som blev underkända har flera valt att byta

yrkesinriktning och satsa på att utbilda sig inom andra yrkesområde. Två hade redan påbörjat arbetsmarknadsutbildning till distributionselektriker.

4.2.1 Kommentarer

För snabbspår inom elteknikbranschen har Arbetsförmedlingen följt upp deltagarna som har anvisats till elteknisk branschvalidering.

Uppföljningen visar att kedjan av insatser följs i hög grad för de deltagare som bedöms ha elteknisk kompetens eller som delvis har elteknisk kompetens och behöver komplettera med korta utbildningsinsatser för att uppnå anställningsbarhet inom branschen. För nio deltagare som ännu inte hade påbörjat komplettering fanns planering mot rekommenderad kompletterande utbildning. Anledning till att deltagare inte hade påbörjat kompletterande utbildning berodde oftast på att de inte har uppnått en tillräcklig språknivå i svenska för att kunna genomföra och därmed tillgodoräkna sig en kompletterande arbetsmarknadsutbildning.

Valideringen kan genomföras tidigt i processen oberoende av språknivå i svenska varför det ibland kan ta tid innan en utbildning kan påbörjas. Det positiva är att de ärenden som granskats visar att personer som bedöms ha elteknisk kompetens och som efter genomförd komplettering i kombination med kunskaper i svenska blir inte bara anställningsbara utan i huvudsak blir anställda som elektriker. Bland andra positiva slutsatser kan nämnas att utöver de deltagare som bedöms ha kompetens som elektriker är att även sju deltagare har påbörjat en fullständig elteknisk utbildning och ytterligare sex har en planering mot detta. Totalt 38 av de 57 deltagare vars ärenden granskades antingen är redan anställda, påbörjat utbildning eller har planering mot komplettering, eller att läsa en hel utbildning för få kompetens som är relevant för branschen.

Den största utmaningen är att mer än hälften av deltagare anvisade till validering har så pass stora kunskaps- och kompetensbrister, både teoretiska och praktiska, att de får rekommendation att läsa en fullständig arbetsmarknadsutbildning eller vuxenutbildning med elteknisk inriktning. Det framkommer att de flesta av de deltagarna som blivit underkända har en viss erfarenhet och kompetens men inte tillräckligt varför det är än mer angeläget att fortsätta utveckla metoder, arbetssätt och självskattningsverktyg för att kunna göra mer träffsäkra kartläggningar, bedömningar och anvisningar till validering.

4.3 Energibranschen

Mätperiod	Augusti 2018
Antal ärenden	30
Urval	Tre utbildningsstarter inom snabbspåret från januari 2017 till och med augusti 2018

Snabbspåret inom energibranschen har haft fokus på yrkesgruppen distributionselektriker. Inom detta yrke har den viktigaste insatsen varit upphandlad arbetsmarknadsutbildning som ges i Åsbro, utanför Örebro. Utbildningen innehåller utöver teoretiska studier även arbetsplatsförlagt lärande (APL) och yrkessvenska och har hela landet som upptagningsområde. Arbetsförmedlingen har följt upp deltagare i tre utbildningsstarter.

Vid uppföljningstillfället i augusti 2018 hade 19 av de 30 deltagarna arbete inom branschen. Att 11 personer inte hade arbete vid uppföljningstillfället bedöms bero på att de haft otillräckliga kunskaper i svenska vilket gör att de trots tillräckliga yrkeskunskaper inte fått arbete. Bland dem som hade fått arbete som distributionselektriker hade många fortsatt att studera svenska efter utbildningens slut innan de fick anställning.

4.3.1 Kommentarer

Slutsatsen från uppföljningen är att deltagarna har relevanta yrkeskunskaper efter utbildningen, men att kunskaper i svenska är avgörande för möjligheter till anställning inom yrket då språket är viktigt ur säkerhets- och arbetsmiljöperspektiv. Uppföljningen av deltagarna visade att de som fått arbete ofta hade fortsatt att läsa svenska efter att ha genomgått utbildning, tills de nådde den språknivå som behövs för yrkesutövning i branschen. Uppföljningen visade också att körkort, utöver kunskaper i svenska språket är av avgörande betydelse för möjlighet till anställning.

4.4 Kock

Mätperiod	19-25 november 2018
Antal ärenden	44
Urval	44 som genomfört validering under perioden 201710-201806 (LOV)

Arbetsförmedlingen har följt upp samtliga 49 personer som har anvisats till validering, genom den nya valideringstjänsten under perioden (LOV). Av de personer som anvisades genomförde 44 individer valideringen.

Valideringsmodellen är uppbyggd i två faser. I fas 1 görs en teoretisk bedömning utifrån individens kompetens och förutsättningar. Bedöms individen ha tillräckligt med kunskap i fas 1 går individen vidare till ett praktiskt test i restaurangkök (fas 2). Efter Fas 2 får deltagaren ett intyg på sina kompetens. Kompetensintyget kan användas direkt vid arbetssökande. Individen kan även få ett kompletteringsutlåtande som ska påvisa vilka luckor individen har i sin kompetens som måste kompletteras via exempelvis delar av eller en fullständig arbetsmarknadsutbildning. Klarar individen valideringen utan kompletteringsbehov kan ett yrkesbevis utfärdas (gesällbrev)

Fram till oktober 2017 förmedlades bedömningen och intygen från valideringen endast till enskilda arbetsförmedlare, vilket gör det komplicerat att följa kedjan av insatser baserat på bedömningen, då den inte finns tillgänglig för granskning. Efter oktober 2017 kan dock bedömningen granskas och därför har urvalet baserats på endast dessa.

Arbetsförmedlingen har följt upp 44 deltagare som genomgått validering efter oktober 2017. Totalt hade 15 av de 44 personer arbete i rätt bransch. 12 personer (27 procent) fick godkänt eller godkänt med en mindre komplettering på valideringen. Tre av dessa utfärdades yrkesbevis och samtliga hade vid tillfället anställning som kockar. Av de övriga som fått godkänt på valideringen var 50 procent i arbete när uppföljningen gjordes.

Elva deltagare hade anvisats till arbetsmarknadsutbildningar vilket i samtliga fall hade varit en kompletteringsrekommendation från valideringen. I de flesta fall har deltagaren också påbörjat en arbetsmarknadsutbildning. I de fall där utbildning blivit rekommenderad, men ännu inte påbörjats finns en tydlig orsak till varför insatsen inte är på plats. Orsakerna är att individen bedöms behöva mer undervisning i svenska, har fått anställning, eller har hälsoproblem alternativt bytt bransch. I de fall där praktik har blivit rekommenderad, men där den arbetssökande har fått annan planering går det inte att utläsa orsaker till denna avvikelse.

4.4.1 Kommentarer

I den här uppföljningen har vi tagit fasta på validering som en urvalsgrund och följt upp vilka insatser individen fått till följd av valideringen. Resultatet är att kedjan av insatser följs, det vill säga att individen får i hög utsträckning de kompletteringar som individen har bedömts behöva. Resultatet av valideringen blev dock att de flesta inte bedömdes vara kockar utan som köksbiträden. Drygt en fjärdedel fick bedömningen kock, men med behov av komplettering för att möta branschens krav. Uppföljningen visade att omkring hälften har eller hade haft arbete inom branschen efter valideringen, där de flesta hade anställning som köksbiträden.

Otillräckliga språkkunskaper är ett tydligt mönster i valideringsbedömningarna, och framhålls som den viktigaste kompletteringen. Att språket och individens enskilda språkkunskaper framhålls så tydligt kan därmed vara en orsak till varför fler inte är ute i arbete. Samtidigt är validering en av de primära insatserna inom snabbspåret

och det är överenskommet att insatsen ska komma i ett så tidigt skede som möjligt då det viktigt att identifiera vilka behov av kompletteringar som individen har.

Att nästan hälften av deltagarna går direkt ut i arbete som köksbiträden behöver inte vara den optimala insatsen för att nå en varaktig anställning. Om språket och vissa kunskaper saknas finns risken att individen fastnar i tillfälliga och osäkra anställningar samtidigt som branschens behov av kockar inte tillgodoses.

4.5 Lärare och förskollärare

Mätperiod	29-31 oktober respektive 29 oktober-12 november 2018
Antal ärenden	50
Urval	Stockholms universitet, grupp (20) som startade april 2016 Örebro universitet, grupp (30 av 59) som startade augusti 2016

Arbetsförmedlingen har följt upp 50 deltagare från två av de tidigaste starterna. Av dessa har strax över hälften haft en subventionerad anställning inom skolväsendet av något slag efter genomförandet av uppdragsutbildningen. En femtedel av dem med subventionerad tjänst har haft anställning som lärare, cirka en tredjedel som lärar- eller elevassistent, eller som resursperson i skolan. Fyra personer har bytt inriktning till kontakttolk, barnskötare, busschaufför samt utbildning inom vård och omsorg.

Av samtliga 50 personer som följts upp hade ungefär sex av tio någon gång studerat på kommunal vuxenutbildning. En av tio studerade svenska inom ramen för Arbetsförmedlingens förberedande utbildning korta vägen. Sex personer studerade på universitetsnivå vid tidpunkten för uppföljningen, varav de flesta inom *Utländska lärares vidareutbildning (ULV)*.

Fyra av tio hade haft praktik under sin process, utöver det arbetsplatsförlagda lärande som är integrerat med arbetsmarknadsutbildningens 26 veckor. Av dessa har de flesta genomfört sin praktik i skolmiljö som matchar deras bakgrund.

4.5.1 Kommentarer

Slutsatser utifrån uppföljningen visar att för urvalet följs kedjan av insatser i detta snabbspår i hög grad. Sammantaget har över hälften av deltagarna i urvalsgruppen haft eller har en subventionerad anställning inom skolväsendet. De som inte har uppnått en viss nivå i svenska kan ha svårt att få anställning eller genomföra en meningsfull praktik, då det finns behov av att kunna kommunicera på svenska med lärarlag och liknande även vid en praktik. En stor andel studerar också vid komvux. Något färre än hälften har dessutom haft en praktik inom relevant yrkesområde kopplat till skola eller förskola.

Den största utmaningen har visat sig vara svenskan och övergången till reguljära universitetsstudier i syfte att komplettera hela vägen mot legitimation. Det är färre än

förväntat som uppges studera på universitet i uppföljningen. För deltagare i detta snabbspår är det mest ändamålsenligt att följa undervisningen i betygsgivande svenska inom ramen för kommunernas vuxenutbildning och inte Arbetsförmedlingens upphandlade yrkessvenska, även om det har funnits väl fungerande samarbete mellan leverantörer av yrkessvenska och lärosäte på ett par platser i landet. En svårighet med utformningen av detta snabbspår har varit att endast en dag i veckan har varit vikt åt svenskstudier, vilket innebär en utmaning för deltagarens hemkommun att matcha upplägget i sfi eller svenska som andraspråk med den undervisning som sker i snabbspåret. Några lärosäten har valt att koncentrera svenskan till hela veckor för att underlätta pedagogisk planering och kommunens schemaläggning och varva det med det arbetsplatsförlagda lärandet. Men faktum kvarstår att de flesta behöver komplettera med studier i svenska.

Vid partsamtalen som fördes inför detta snabbspår fanns en förhoppning att utformningen med undervisning på både arabiska och svenska skulle bidra till snabbare språkprogression hos deltagarna. Detta har dock inte infriats och det är framför allt bristande kunskaper i svenska som gör att övergången till universitetsstudier är så pass begränsad. Behörighetskravet för att påbörja studier inom Utländska lärares vidareutbildning är godkänt betyg i svenska som andraspråk 3 (sva3). Universitetet uppger dessutom att de studenter som de tar emot, både de som deltagit i snabbspåret och reguljära ULV-studenter, inte har en språklig nivå som motsvarar kunskapskraven för sva3. En annan orsak kan vara att arbetsmarknadsläget i Sverige är så pass gynnsamt att det för den enskilde är lockande att hellre söka anställning och därmed få en inkomst än att påbörja reguljära studier vid ett universitet och komplettera i snitt ett till två år i syfte att erhålla legitimation. Tiden för komplettering kan dock variera.

Om komplettering sker i ett senare skede framgår inte av denna uppföljning och det kan dröja ett eller flera år innan en sådan komplettering görs, eller när arbetsmarknadsläget försämrats, om det sker överhuvudtaget. Uppdragsutbildningen är inte poänggivande men kan tillgodoräknas inom ramen för ULV. Erfarenheter med snabbspåret för samhällsvetare har visat att det genom en uppdragsutbildning går att ge poänggivande universitetsutbildning för nyanlända, som uppnått en viss nivå i svenska efter sfi, med bibehållna kvalitetskrav. Det handlar om hur berörda lärosäten har organiserat det stöd som ges till deltagarna avseende svenskan och det pedagogiska upplägget.

En lika stor utmaning är att deltagare i snabbspåret skulle behöva en starkare anknytning till en specifik arbetsgivare. Det ideala vore en deltidsanställning efter genomförd arbetsmarknadsutbildning, för att bibehålla kontakten med skolvärlden, utveckla det fackmässiga språket och som försörjning, parallellt med studier vid universitet eller högskola. Vid reguljära universitetsstudier skrivs deltagare ut från Arbetsförmedlingen och förlorar därmed aktivitetsstödet, då det oftast är inskrivna i programmet jobb- och utvecklingsgarantin, som riktar sig till långtidsarbetslösa. Arbetsförmedlingen har tillsammans med Delegationen för unga i arbete diskuterat

hur en sådan utveckling kan stimuleras genom så kallade lokala jobbspår, där ett tydligt arbetsgivarengagemang är inbyggt i modellen för dessa lokala jobbspår.

I slutändan är det upp till den enskilde arbetsgivaren, det vill säga en kommun eller enskild utbildningsanordnare, att besluta om anställning av en potentiell framtida kollega ska ske för att stötta den personen i resan mot lärarlegitimation. Detta behöver då ske utifrån grundförutsättningen att personen i fråga både behöver utveckla sin svenska och komplettera med högskolestudier för att kunna erhålla lärarlegitimation. Ett sådant stöd från arbetsgivarhåll skulle kunna bidra till att upprätthålla deltagarens motivation, stimulera språkprogressionen, utveckla det yrkesspecifika språket i fortsatta kontakter med skola eller förskola och därmed medverka till att fler deltagare i snabbspåret verkligen når ända fram.

4.6 Legitimationsyrken inom hälso- och sjukvårdsområdet

Mätperiod	12-20 november 2018
Antal ärenden	161
Urval	Karolinska Institutet: Introduktionsutbildning för sjuksköterskor, grupp (13) som startade mars 2017 samt en ny grupp (13) i december 2017 Göteborgs Universitet: Introduktionsutbildning för läkare, grupp (21) som startade oktober 2016. Introduktionsutbildning för läkare, grupp (20) som startade i februari 2017. Introduktionsutbildning för läkare, grupp (20) som startade oktober 2017. Introduktionsutbildning för läkare, grupp(20) som startade februari 2018. Linköpings universitet: Introduktionsutbildning för läkare, grupp (21) som startade i april 2017 samt en ny grupp i oktober 2017(17) och ytterligare en ny grupp (16) i mars 2018.

Arbetsförmedlingen har följt upp deltagare i två starter för sjuksköterskor och samtliga starter för läkare vid Linköpings och Göteborgs universitet. Syftet med introduktionsutbildningarna är att förbereda deltagarna inför Socialstyrelsens kunskapsprov. Efter avklarade prov väntar praktisk tjänstgöring innan legitimation kan erhållas.

Av de som fullföljde de två utbildningarna för sjuksköterskor har totalt 35 procent (9 personer) av deltagarna sökt sig vidare till kompletterande utbildningen på högskolenivå. I den första omgången i mars 2017 gick mer än hälften av deltagarna vidare till kompletterande utbildning medan det endast var en sjättedel som gick vidare från den andra. Två personer av 26 har gjort praktisk tjänstgöring som sjuksköterska. Omkring en tredjedel (27 %) hade någon form av anställning inom

vården, framförallt som undersjuksköterska. 11 procent (3 personer) arbetar inom annan bransch och ytterligare 3 personer hade andra insatser och studerade inför kunskapsprovet.

Insatser efter utbildningarna för sjuksköterskorna har i stort sätt varit språkstödjande insatser på komvux, yrkessvenska och korta vägen. Praktik och subventionerade anställningar som undersjuksköterska är dock den mest förekommande insatsen efter utbildning.

Av dem som fullföljde utbildningarna för läkare var det totalt 46 personer (34 %) som arbetade inom hälso- eller sjukvården vid undersökningstillfället. 35 personer (26 %) hade gått vidare till kompletterande studier på högskolenivå. 14 personer (11 %) hade eller hade haft praktisk tjänstgöring varav omkring hälften har anställning som underläkare eller läkare 83 personer (61 %) var arbetslösa på hel- eller deltid och i fortsatt i studier inför kunskapsprov.

Insatser efter utbildningarna har varit av språkstödjande karaktär framförallt genom korta vägen som är vanligt förekommande innan utbildningen, men även efteråt om behov finns. Yrkessvenska och praktik är andra insatser. Även anställningar som läkarassistenter, undersjuksköterska eller vårdbiträden förekommer, och majoriteten ägnade en stor del av sin tid åt studier inför kunskapsproven.

4.6.1 Kommentarer

Uppföljningen visar att relativt få av deltagarna klarar Socialstyrelsens prov på första försöket vilket leder till att många deltagare ändå söker sig till den kompletterande utbildningen. Utmaningar för snabbspårsdeltagarna som har identifierats i uppföljningen har visat sig vara delvis språket men också bristen på praktikplatser. Detta gäller i synnerhet för dem som klarat den teoretiska delen av kunskapsprovet men behöver förbereda sig för den praktiska delen, men även för de som behöver praktisk språkträning inför den teoretiska delen.

Deltagare som inte klarar kunskapsprovet på första försöket har betydligt högre sannolikhet att lyckas senare om de får möjlighet att kombinera självstudier med en praktikplats. Uppföljningen visade att flera av deltagarna hade fått heltidsanställning inom andra yrken, bland annat som läkarassistenter. Med rätt stöd från arbetsgivaren kan en anställning som assistent vara en framkomlig väg till legitimation, men i individens process där legitimation är slutmålet kan dock en heltidsanställning i ett tidigt skede förlänga eller försvåra vägen.

En möjlig lösning för att komma runt detta är att fler arbetsgivare tillsammans med Arbetsförmedlingen på regional nivå gör överenskommelser med lärosäten och aktivt går in och stödjer deltagarna. På så sätt skyndar man på processen samt säkrar upp framtida kompetensförsörjning.

4.7 Samhällsvetare, ekonomer och jurister

Mätperiod	7-13 november 2018
Antal ärenden	50
Urval	Stockholms universitet, start december 2016 Malmö högskola, start september 2017 Linnéuniversitetet, start september 2017

Arbetsförmedlingen har följt upp deltagare från tre starter vilket sammanlagt omfattar 50 deltagare. Fördelningen mellan män och kvinnor var helt jämn, med 25 kvinnor och 25 män.

Uppföljningen visar att 32 deltagare (64 %) hade fått arbete inom något av de yrken som ligger i linje med i snabbspåret och att ytterligare 7 personer arbetade i andra yrken. Två deltagare hade vid uppföljningstillfället påbörjat universitetsstudier på mastersnivå.

Av de 32 deltagare som hade anställning inom yrken i linje med snabbspåret, hade 11 personer moderna beredskapsjobb eller extratjänst vid uppföljningstillfället. I gruppen som fått arbete inom dessa yrken fanns 14 kvinnor och 18 män.

Totalt hade 82 procent av deltagare fått arbete eller börjat studera. Av dem var 19 kvinnor och 22 män.

4.7.1 Kommentarer

Uppföljningen visade positiva resultat vad gäller jämställdheten i samhällsvetarspåret, I den grupp som följdes upp hade 82 % någon anställning över huvud taget och av dem var 46 % kvinnor. Även bland dem som hade arbete i linje med snabbspåret var andelen kvinnor hög, 43 %.

Utmaningen i snabbspårskedjan är att hitta kvalificerade praktikplatser för deltagarna. Uppföljningen visar samtidigt att det är en framgångsfaktor att deltagaren får en praktik, alternativt modernt beredskapsjobb. Av dem som vid mättillfället hade arbete i linje med snabbspåret hade alla haft praktik eller modernt beredskapsjobb. Av dem som inte hade anställning inom ett snabbspårsvyrke hade flera personer flyttat från orten.

4.8 Sammanfattande kommentarer

Uppföljningen av deltagare i de sju snabbspåren pekar både på framgångsfaktorer och utmaningar för snabbspåren.

En tydlig framgångsfaktor är ett nära samarbete med arbetsgivare som kan erbjuda kvalificerade praktikplatser eller anställning som ett sista steg i kedjan av insatser. Ett exempel på det är djursjukskötarspåret där deltagarna fick kvalificerade

praktikplatser vilket ledde till att nästa alla fick arbete inom branschen, i många fall på samma arbetsplatser som de praktiserat. Samma sak gäller för samhällsvetarspåret där praktik och moderna beredskapsjobb i hög grad ledde till vidare anställning inom yrket.

Validering är en viktig insats i flera snabbspår och uppföljningen visar att kedjan av insatser följs i hög grad och deltagarna anvisas till de kompletteringar som de bedömts behöva. Valideringen kan genomföras tidigt i processen oberoende av språknivå i svenska varför det ibland kan ta tid innan en utbildning kan påbörjas. Uppföljningen av snabbspåret för elteknikbranschen visar att personer som i valideringen till viss del bedöms ha elteknisk kompetens och som genomfört komplettering inom de områden som krävs i kombination med svenskastudier får den behörighet som krävs och blir anställda som elektriker.

I uppföljningen ser Arbetsförmedlingen också hur den goda arbetsmarknaden i vissa fall leder till att kedjan av insatser bryts för att deltagaren får arbete, i många fall mindre kvalificerade arbeten (exempelvis som köksbiträde istället för kock, eller som elevassistent istället för lärare). Ytterst är det deltagarens eget val men på längre sikt kan det vara negativt för individens långsiktiga etablering samtidigt som det är negativt för arbetsmarknaden då behovet av kvalificerad arbetskraft inte tillgodoses.

Det är en utmaning som har identifierats också i snabbspåren för legitimationsyrken inom hälso- och sjukvård och för lärare/förskollärare. I båda snabbspåren är vägen till legitimation ofta lång och ställer höga krav på kunskaper i svenska. De goda möjligheterna att få andra arbeten tillsammans med svårigheten att komma vidare i processen genom praktik, att komma in på kompletterande utbildningen eller att klara kunskapsprov kan leda till att deltagarna väljer att ta anställning i lägre kvalificerade yrken istället för att nå slutmålet. Möjligheten att ta anställning inom ett lägre kvalificerat yrke och samtidigt studera för att uppnå kraven för det högre kvalificerade yrket påverkas av arbetsgivarens engagemang och studiemöjligheterna. Att exempelvis kunna genomgå kompletterande utbildning på deltid och/eller distans kan underlätta övergången till det högre kvalificerade yrket.

En vanlig anledning till att deltagarna vi följde upp i snabbspåren ännu inte har fått arbete eller påbörjat en kompletterande insats är bristande språkkunskaper. Det är inte alltid ett problem, exempelvis bör en validering göras tidigt i processen för att få en bild av deltagarens kompetens och kompletteringsbehov för att utifrån det göra en planering med kompletterande yrkesutbildning och svenskastudier. Samtidigt är det värt att notera att språkraven skiljer sig markant mellan olika kompletterande utbildningar, även de som är på universitetsnivå. Medan *Utländska lärares vidareutbildning* kräver godkänt betyg i svenska som andraspråk 3 (sva3) har lärosäten inom ramen för snabbspåret för samhällsvetare gett poänggivande högskolekurser till deltagare med enbart SFI-betyg med gott resultat. Det handlar om hur berörda lärosäten har organiserat det stöd som ges till deltagarna avseende svenskan och det pedagogiska upplägget.

5 Slutsatser

Nedan följer de slutsatser som Arbetsförmedlingen drar från uppföljningen och arbetet med snabbspåren.

En slutsats är att det behövs dialoger och insatser för att skapa bättre möjligheter för att fler ska nå hela vägen fram till exempelvis svensk lärarlegitimation istället för att exempelvis arbeta som lärarassistent. Analyser från Statistiska centralbyrån⁸ visar på liknade tendenser som uppföljningen av snabbspåren, nämligen att utrikes födda i hög grad är överkvalificerade för de yrkena om de har.

En annan slutsats som Arbetsförmedlingen drar är att en koppling mellan validering och möjligheten att läsa kompletterande moduler av en arbetsmarknadsutbildning är av mycket stor vikt. Uppföljningen i kapitel fyra visar att arbetssökande som genomför en validering i hög utsträckning har kompetenser som till viss del, men inte helt, överensstämmer med de yrkeskrav som ställs. För denna grupp har valideringen en viktig funktion genom att utbildningen kan förkortas avsevärt. Detta fungerar väl för exempelvis elteknikbranschen.

En ytterligare slutsats är att aktiviteter som är nära knutna till en arbetsgivare, såsom praktik, har en stark positiv inverkan på den nyanländes möjligheter att lära sig yrket och utveckla det svenska språket. En praktik skapar också möjligheter för deltagaren att visa sina kompetenser.

---

⁸ SCB <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/integration--analys/pong/publikationer/integration--utrikes-foddas-matchning-pa-arbetsmarknaden-i-sverige/>